
ТРАКИЙСКИ НАУЧЕН ИНСТИТУТ
ФИЛИАЛ ХАСКОВО

СБОРНИК
ТРАКИЯ

ТОМ VII

ХАСКОВО
2016 г.

СБОРНИК ТРАКИЯ

Уважаеми читателю,

В твоите ръце се намира седмият брой на Сборника "Тракия", издание на Тракийския научен институт - филиал Хасково. Филиалът е създаден на 23 февруари 2001 г. към Регионалния съвет на тракийските дружества в Хасково.

Неговата цел е да изследва и популяризира борбите за национално освобождение, материалната и духовната култура на Тракия и на тракийските българи, да възражда българщината и да поддържа непосредствени живи контакти с родните огнища.

Сборникът има за задача също така да показва и отстоява историческата истина за правата на насилствено прогонените от родните им огнища българи от Западна и Източна Тракия и Мала Азия.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ: *Димитър Шалапатов - отговорен редактор, доп. член на БАНИ Стоян Райчевски, проф. Пламен Павлов, доц. д-р Георги Граматиков, д-р Красимира Узунова, д-р Мария Бакърджијева, Таня Марева, Кирил Сарджев, Златка Михайлова*

Посвещава се на 120 години от създаването на тракийската организация в България.

В памет на:

- Петко Шалапатов - тракийски българин, участник в четата на Димитър Маджаров

- Петко Кедиков - тракийски деятел

- Вълчо Папратилов - тракийски българин от с. Голям Дервент

- Капитан Александър Горанов - герой от Одринската епопея

- Русю Славилов - тракийски българин от с. Малък Дервент

Този сборник видя бял свят с финансовата подкрепа на проф. Камен Гаренов, Петър Петров

и

Тракийско дружество „Георги Сапунаров“

СЪДЪРЖАНИЕ

СТАТИИ И СТУДИИ.....	7
ПО ПЪТЯ НА СПАСЕНИЕТО ОТ КУРБАЛЪКА ДО ЯТАДЖИК ПРЕЗ 1913 Г. И ВЕК ПО-КЪСНО	7
<i>Димитър Шалапатов</i>	
БЪЛГАРСКОТО УНИАТСТВО В ОДРИНСКА ТРАКИЯ (1860 – 1913 г.).....	14
<i>Проф. д.и.н. Светлозар Елдъров</i>	
БЪЛГАРИТЕ ОТ БЕЛОМОРСКА ТРАКИЯ И ТУРСКАТА ЕКСПАНЗИЯ В МАЛА АЗИЯ (краят на XIII – средата на XIV в.).....	43
<i>Проф. Пламен Павлов</i>	
НАРОДНИТЕ ЧИТАЛИЩА В ОКОЛИИТЕ ДЕДЕАГАЧ И ГЮМЮРДЖИНА /1941 - 1944/.....	63
<i>Доп. член на БАНИ Стоян Райчевски</i>	
СЕЛО МУРГА И ДОЛИНАТА НА КАРАМАНДЕРЕ	88
<i>Проф. д.и.н. Камен Гаренов /отец Петър Гарена/</i>	
СЕЛО МАЛЪК ДЕРВЕНТ В СПОМЕНИТЕ НА ЕДИН СЪВРЕМЕННИК.....	102
<i>Д-р Георги Граматиков</i>	
БЕЛОМОРСКА ТРАКИЯ - НЕСЪБЪДНАТА НАДЕЖДА ЗА ОБЕДИНЕНА БЪЛГАРИЯ.....	116
<i>Д-р Красимира Узунова</i>	
РЕВОЛЮЦИОННАТА ИДЕОЛОГИЯ НА ХРИСТО КАРАМАНДЖУКОВ	134
<i>Златка Петрова</i>	
ВИЛАЕТ НА ВЪРХОВИЗМИ	149
<i>Младен Сърбиновски</i>	
ПЪТЕПИСИ	161
ПАМЕТТА ПОБЕЖДАВА СМЪРТТА	161
<i>Елена Алекова</i>	
ТЕРЕННИ БЕЛЕЖКИ ЗА НОЧЕВО, КЪРДЖАЛИЙСКО.....	173
<i>Проф. д.и.н. Камен Манолов Гаренов</i>	
Д-Р КИРИЛ БАКЪРДЖИЕВ И ОТКЪСИ ОТ НЕГОВАТА ТРИЛОГИЯ “ДОГАНХИСАР – ГРАДЕЦ”	192
КНИГА ПЪРВА РОДНОТО СЕЛО НА КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА	192
АВТЕНТИЧНИ РАЗКАЗИ НА БЪЛГАРИ ОТ БЕЛОМОРСКА ТРАКИЯ - УЧАСТНИЦИ В СЪБИТИЯТА ПРЕЗ 1913 - 1923 Г.	214

КНИГА ВТОРА	
РЕПУБЛИКА ДОГАНХИСАР-ГРАДЕЦ; ЗАЩИТА И РАЗГРОМ.....	214
КНИГА ТРЕТА	
ДОГАНХИСАР-ГРАДЕЦ; ПО ЧУЖДИ ЗЕМИ И БРЕГОВЕ.....	236
МЪЧЕНИЦИТЕ ОТ ДОГАНХИСАР ПО ВРЕМЕ НА ЗАТОЧЕНИЕТО ИМ	
ПО ГРЪЦКИТЕ ОСТРОВИ И ТЕСАЛИЯ.....	256
ЗАТОЧЕНИЕТО.....	256
<i>Димитър Шалапатов</i>	
ИНТЕРНИРАНИТЕ ПРЕЗ 1923-1925 Г. ПО БЕЛОМОРСКИТЕ ОСТРОВИ	
И ТЕСАЛИЯ БЪЛГАРИ ОТ ЗАПАДНА ТРАКИЯ.....	257
<i>Петко Кедиков</i>	
СПОМЕНИ ЗА ИМЕНИТИ ТРАКИЙСКИ БЪЛГАРИ И ГЕРОИ.....	272
ПЛЕМЕННОСТА НА ЧАЛБУРОВ: ЧИЧО НЕ ПОЖЕЛА ДА УЧАСТВА	
В ИГРИТЕ НА КОМУНИСТИТЕ.....	272
<i>Интервю на Недялко Бакалов</i>	
„СМЪРТТА ЗА РОДИНАТА Е ПРЕМИНАВАНЕ В БЛАЖЕНСТВО”	278
<i>Фанна Коларова</i>	
СПОМЕНИ НА ТРАКИЙСКИ БЪЛГАРИ И ТЕХНИТЕ	
ПОТОМЦИ ЗА ТРАКИЯ	282
СТРАДАНИЯТА НА ТРАКИЙСКИТЕ БЪЛГАРИ ОТ С. ГОЛЯМ ДЕРВЕНТ	
ПРЕЗ 1913 Г.	282
<i>Вълчо Иванов Златилов</i>	
ТРАКИЙСКИ ФРАГМЕНТИ	290
<i>Георги Зарчев</i>	
НА РОБУ СЕ НАДЕЙ, НА ГРОБУ МУ НЕ.....	298
<i>Кирил Сарджев .....</i>	.....
РЕЦЕНЗИИ	305
КНИГА ЗА КАЛЕНДАРНИТЕ ОБРЕДИ И ТРАДИЦИИТЕ	
НА ТРАКИЙСКИТЕ БЪЛГАРИ	305
<i>Димитър Шалапатов</i>	
ГЕОРГИ САПУНАРОВ - ПОЧЕТЕН ГРАЖДАНИН.....	308